

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การนำเสนอเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้ ครอบคลุมในหัวข้อต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับความเข้มแข็งออกทน
  - 1.1 พัฒนาการและการเสริมสร้างความเข้มแข็งออกทน
  - 1.2 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความเข้มแข็งออกทน
2. เครื่องมือวัดความเข้มแข็งออกทน
3. ความเข้มแข็งออกทนของนักศึกษาพยาบาล

แนวคิดเกี่ยวกับความเข้มแข็งออกทน

แนวคิดความเข้มแข็งออกทน ถูกนำมาใช้ครั้งแรกในวงการเกษตร หมายถึง ลักษณะของข้าวโพดที่สามารถทนทานต่อสภาพอากาศที่เป็นอันตรายต่อคุณภาพของข้าวโพด (Lee, 1983) ต่อมาแนวคิดนี้ถูกนำมาใช้ในทางสุขภาพโดยนักจิตวิทยากลุ่มทฤษฎีอัตถิภาวะนิยม (existentialism) นักจิตวิทยาที่รายงานผลการศึกษาค้นแรกคือ โคบาสซา (Kobasa) ได้ศึกษาปัจจัยที่ช่วยบุคคลให้ปรับตัวได้เมื่อประสบเหตุการณ์เครียดในชีวิต โคบาสซา (Kabasa, 1979) ได้ตั้งข้อสังเกตว่าบุคคลที่ประสบเหตุการณ์ในชีวิตที่ก่อให้เกิดความเครียดในระดับสูงพอๆกัน บางคนสามารถเอาชนะได้โดยไม่เกิดความเจ็บป่วยแต่บางคนกลับแสดงอาการเจ็บป่วย จึงทำให้โคบาสซาสนใจศึกษาถึงสาเหตุที่ทำให้บุคคลไม่เกิดความเจ็บป่วยคามมาเมื่อประสบกับความเครียดในระดับสูง จากผลการศึกษาได้รายงานว่า บุคคลที่สามารถเอาชนะความเครียดในระดับสูงโดยไม่เกิดการเจ็บป่วยนั้นมีลักษณะบุคลิกภาพหรือปัจจัยส่วนบุคคลที่คล้ายกัน เขาใช้ศัพท์เรียกว่า Hardiness ซึ่งแปลเป็นภาษาไทยว่า ความเข้มแข็งออกทน บุคลิกภาพเข้มแข็งออกทนเป็นบุคลิกภาพในเชิงความสามารถของบุคคลในการปรับความเครียด ความสามารถนั้นแสดงออกทางทัศนคติ ความเชื่อและการประพฤติปฏิบัติที่เป็นนิสัยของบุคคล หรือเรียกว่า ชุดความเชื่อ (set of belief) 3 ประการคือ การมุ่งมั่นผูกพัน (commitment) การควบคุม (control) และการท้าทาย (challenge)

การมุ่งมั่นผูกพัน หมายถึง บุคลิกภาพลักษณะของการอดทน อุตุน การรู้ในคุณค่าของสิ่งที่ตนเองกระทำ การเสียสละ การมีใจจดจ่อ การมุ่งมั่น การผูกพันกับเป้าหมายและพันธิธาน และการมุ่งหาความหมายจากเหตุการณ์ บุคคล หรือสิ่งแวดลอม และเชื่อมโยงไปสู่พันธิธานในชีวิต(Kobasa, Maddi & Kahn, 1982) ลักษณะของบุคคลที่มีการมุ่งมั่นผูกพันจะสะท้อนออกมาโดยบุคคลนั้นจะสามารถมองเห็นคุณค่าและความสำคัญในสิ่งที่ตนเองสนใจ พยายามเรียนรู้จักตนเองอยู่เสมอ สามารถเข้าใจตนเองได้ดี มองว่างานหรือกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตเป็นสิ่งที่นำไปสู่พันธิธานของตนเองจึงมุ่งมั่นทุ่มเทรับผิชอบอย่างเต็มที่ พยายามทำงานอย่างสุดกำลังเพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมาย ไม่ว่าจะสถานการณ์จะมีความยุ่งยากเพียงใดก็จะพยายามทำให้เกิดผลสำเร็จให้ได้อย่างสมเหตุสมผล มีความกระตือรือร้นพยายามเรียนรู้อย่างมีความสุข และสามารถนำแหล่งช่วยเหลือที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการแก้ปัญหาได้ ดังนั้นบุคคลที่มีลักษณะของการมุ่งมั่นผูกพันจึงมีทักษะความสามารถในการปรับแก้ปัญหาค้าง ๆ ได้ดีและมีทักษะในการสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคลได้ดี ซึ่งจะเป็พื้นฐานของความสำเร็จในการทำกิจกรรมต่าง ๆ (Antonovsky, 1982 ; Kobasa, 1982)

การควบคุม หมายถึง บุคลิกภาพในลักษณะของการควบคุมการตอบสนองของตนเองในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้แก่ การกำกับ การมีอิทธิพลเหนือการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ๆ ในชีวิต ซึ่งเหตุการณ์นั้นเป็นเรื่องที่เขาต้องรับผิชอบแม้เหตุการณ์อาจจะนำความยุ่งยาก หรือนำความเสียหายมาสู่บุคคล การคาดการณ์ล่วงหน้า การวางแผนที่จะจัดการ การกระทำเพื่อไม่ให้เกิดความเครียดสูงในระดับที่เสียหายตามมา (Kobasa, Maddi & Kahn, 1982) การควบคุมจะสะท้อนออกมาโดยเมื่อเกิดเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงเข้ามาในชีวิต บุคคลจะมีความเชื่อว่าตนเองสามารถควบคุมและมีอิทธิพลเหนือการเปลี่ยนแปลงนั้นได้ มีการวางแผนเพื่อเผชิญต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างไม่เครียดมาก มีความเชื่อมั่นในตนเอง กล้าที่จะลงมือทำกิจกรรมต่าง ๆ สามารถควบคุมตนเองให้อยู่ในบรรทัดฐานของสังคม บริหารจัดการสิ่งต่าง ๆ ได้ดี ทั้งด้านการงานหรือการเรียน ครอบครัว เพื่อน และการดูแลสุขภาพตนเอง (Kobasa, Maddi & Kahn, 1982)

การทำทาย หมายถึง บุคลิกภาพในลักษณะของความเชื่อว่าสิ่งแวดลอม คือการเปลี่ยนแปลงและการเปลี่ยนแปลงนั้น เป็นทั้งสิ่งก่อความเครียดและ โอกาสนำไปสู่ความเจริญงอกงามของชีวิต (Kobasa, 1982) การทำทายจะสะท้อนออกมาโดยไม่ว่าจะเกิดเหตุการณ์อะไรขึ้นในชีวิต บุคคลจะเชื่อว่าชีวิตย่อมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ หรือการเปลี่ยนแปลงเป็นเรื่องปกติของชีวิต มองว่าสิ่งต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงในชีวิตเป็นโอกาสที่จะทำให้บุคคลได้รับการพัฒนาเป็นประสบการณ์ การเรียนรู้ที่ต้องเข้าไปเผชิญ เป็นสิ่งที่น่าสนใจและท้าทาย ดังนั้นเขาจึงเป็นบุคคลที่สนใจที่จะ

เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ พยายามศึกษาค้นคว้า แสวงหาความเป็นไปได้ของสิ่งที่เกิดขึ้นว่ามาจากเหตุอะไรบ้างและจะส่งผลอย่างไร สามารถเข้าใจเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างมีเหตุผล ส่งผลให้สามารถคาดการณ์ล่วงหน้าได้ดี ประเมินสิ่งที่เกิดขึ้นว่าเป็นโอกาสมากกว่าวิกฤต บุคคลที่มีลักษณะเช่นนี้จึงเป็นคนใจกว้าง ยอมรับและเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ อยู่เสมอ แม้จะเกิดความยุ่งยากในการเรียนรู้มากเท่าไรก็ตามก็จะมีที่ยึดหยุ่น ทำให้สามารถประสบความสำเร็จในการปฏิบัติหน้าที่รับผิดชอบอย่างไม่เครียด หรือเครียดไม่มากจนก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพ (Kobasa, Maddi & Kahn, 1982)

บุคคลที่มีลักษณะเข้มแข็งอดทนจึงกระทำกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตอย่างมุ่งมั่นทุ่มเท เชื่อในความสามารถของตนเองที่จะตัดสินใจลงมือทำกิจกรรมต่าง ๆ ให้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายอย่างไม่ย่อท้อ สอดคล้องกับความเป็นจริง และมีความเชื่อพื้นฐานต่อการมองเหตุการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงในชีวิตว่าเป็นสิ่งที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง ลักษณะเหล่านี้จะหล่อหลอมเป็นแกนสำคัญของบุคลิกภาพโดยรวม ซึ่งจะเป็แหล่งประ โยชน์ส่วนบุคคลที่ใช้เป็นเครื่องยึดหยุ่นกับความรุนแรงของสถานการณ์เครียดหรือช่วยปรับความเครียดของตนเอง (Kobasa, Maddi, & Courington, 1981)

หลังจากที่มีการเผยแพร่แนวคิดนี้กว่า 20 ปี มีผู้สนใจศึกษาลักษณะความเข้มแข็งอดทนในกลุ่มบุคคลหลากหลายอาชีพในประเทศสหรัฐอเมริกา ได้แก่ นักกฎหมาย เจ้าหน้าที่ทหาร นักบวชในนิกายต่าง ๆ คนขับรถประจำทาง พนักงานพิมพ์ดีด พยาบาล แพทย์ พนักงานลูกจ้างในมหาวิทยาลัย ครูในโรงเรียนประถมและโรงเรียนมัธยม กลุ่มวัยรุ่น ผู้สูงอายุ ผู้อพยพ และ ผู้ป่วยโรคเรื้อรัง โดยศึกษาในหลายแง่มุม ผลจากการศึกษาดังกล่าวสามารถสรุปประ โยชน์ของความเข้มแข็งอดทนได้ 3 ประเด็น ดังนี้ 1) ความเข้มแข็งอดทน ทำให้บุคคลทำงานได้ดีขึ้น ภายใต้ภาวะเครียด และมองโลกในแง่ดีขึ้น 2) บุคลิกภาพความเข้มแข็งอดทน สามารถใช้เป็นเกณฑ์วัดคุณภาพของบุคคลได้ และ 3) ความเข้มแข็งอดทน สามารถใช้ในการประเมินบุคคลเมื่อตกอยู่ในสถานการณ์ความเครียดที่รุนแรง (Quellette, 1993)

พัฒนาการและการเสริมสร้างความเข้มแข็งอดทน

พัฒนาการและการเสริมสร้างความเข้มแข็งอดทน มีพื้นฐานมาจากแนวคิดทฤษฎีอัตติภาวะนิยม (existential theory) อธิบายว่า การเป็นคนมีใจภาวะที่ดำรงอยู่คงที่ตลอดเวลาแต่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอขึ้นอยู่กับ การตัดสินใจเลือกของแต่ละคน มนุษย์แต่ละคนเป็นผู้กำหนดความสุข ความทุกข์ ความสำเร็จของคนด้วยตนเอง กรรมพันธุ์ สิ่งแวดล้อมทาง ภายภาพและสังคม ล้วนเป็นส่วนประกอบเท่านั้น ถ้ามนุษย์ปรารถนาสิ่งใดก็จะได้รับสิ่งนั้น สิ่งอื่น ๆ ภายนอกมิใช่ตัว

กำหนดโดยตรง แต่อาจจะเป็นตัววางขอบเขตของความน่าจะเป็นซึ่งมนุษย์ต้องยอมรับ และมนุษย์มีความสามารถที่จะจัดการชีวิตปัจจุบัน เป็นนายเหนือความเป็นไปในอดีตและพัฒนาตนเองไปสู่จุดหมายคือ ความเป็นมนุษย์ที่ดีกว่าและประเสริฐกว่าเสมอ (ศรีเรือน แก้วกังวาล, 2539; Maddi, 1976) การพัฒนาลักษณะต่าง ๆ ของบุคคลมาจากความสามารถ ความเชื่อ ค่านิยม ตั้งแต่พัฒนาการในระยะต้นของชีวิตและพัฒนาอย่างต่อเนื่องเสมอตามวิถีการดำเนินชีวิตของแต่ละบุคคล พัฒนาการบุคลิกภาพของบุคคลเกิดขึ้นได้จากการได้รับประสบการณ์จากการเปลี่ยนแปลงของชีวิตที่ทำให้บุคคลต้องมีการปรับตัวตามวิธีการต่างๆ เพื่อให้ตนเองดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข (Maddi, 1976) ดังนั้นจากแนวคิดของทฤษฎีอัตถิภาวะนิยมดังกล่าวมาข้างต้น สะท้อนให้เห็นว่า พัฒนาการบุคลิกภาพเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลาในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ ลักษณะบุคลิกภาพเข้มแข็งออกทนจึงเป็นลักษณะที่พัฒนามาแล้วความธรรมชาติของการเลี้ยงดูในระยะต้นของชีวิต และสามารถสร้างเสริมให้เกิดขึ้นได้

พัฒนาการบุคลิกภาพเข้มแข็งออกทน แมคคิและโคบาสา (Maddi & Kobasa, 1991) กล่าวว่าไว้ว่า บุคคลจะมีพัฒนาการลักษณะความเข้มแข็งออกทนมาตั้งแต่ระยะต้นของชีวิต จากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่าง พ่อ แม่ และลูก ในบรรยากาศการเลี้ยงดูแบบรักและสนับสนุนให้เด็กได้รับการตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐาน พัฒนาความรู้ดีปลอดภัย และได้รับประสบการณ์ความรู้สึกร่าเริงใจในความสำเร็จของตน พัฒนาให้เด็กกล้าคิด กล้าทำ ซึ่งจะนำไปสู่ความเชื่อมั่นในตนเอง ขณะเดียวกันก็สอนให้เด็กมีวินัยในตนเอง รู้จักรับผิดชอบตนเอง เรียนรู้การทำงานให้สำเร็จด้วยตนเอง และเมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงของชีวิต ก็ได้รับการอธิบายจากพ่อแม่ว่า การเผชิญการเปลี่ยนแปลงเป็นสิ่งที่ดีที่จะทำให้เกิดการพัฒนา และเป็นประสบการณ์ที่เด็กควรได้รับ ทำให้เด็กเกิดการพัฒนาการมองโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี มีความสุขต่อการเผชิญเหตุการณ์ทุกรูปแบบ การชี้ให้เห็นพัฒนาหรือผลสำเร็จเมื่อสามารถปรับตัวตอบสนองความต้องการของตนเองได้ โดยมีพ่อแม่เป็นตัวอย่างที่ดีก็จะพัฒนาลักษณะความเข้มแข็งออกทนได้ แมคคิเชื่อว่า พัฒนาการความเข้มแข็งออกทนไม่ได้ขึ้นอยู่กับระดับการศึกษา รายได้ หรือสถานภาพของบิดามารดา

การเสริมสร้างลักษณะความเข้มแข็งออกทน ดิลลาร์ด (Dillard, 1993) ได้เสนอแนวทางที่ผู้นำในองค์กรสามารถเสริมสร้างลักษณะความเข้มแข็งออกทนของผู้ใต้บังคับบัญชาที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ว่า ผู้นำต้องเป็นตัวแบบที่ดี ทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาตระหนักถึงเป้าหมายขององค์กร สร้างทัศนคติที่ดีต่อองค์กร พัฒนาให้ทุกคนมีลักษณะซื่อสัตย์ มีความรู้ความสามารถ ความกระตือรือร้นในการทำงานและภาคภูมิใจในองค์กร เห็นความสอดคล้องระหว่างคุณค่าของ

องค์กรและคุณค่าของตนเอง ทำให้รู้ว่าตนเองมีอิทธิพลต่อองค์กร โดยเสนอแนะการเสริมสร้างความเข้มแข็งของตนในแต่ละองค์ประกอบดังนี้

ก. การมุ่งมั่นผูกพัน สามารถเสริมสร้างโดยให้มีการสร้างเป้าหมายขององค์กรร่วมกัน ช่วยให้ผู้ใช้ได้บังคับบัญชาเกิดการมุ่งมั่นผูกพันต่อเป้าหมายในชีวิตตนเองให้สอดคล้องกับเป้าหมายของงาน โดยเป้าหมายดังกล่าวต้องมีลักษณะเฉพาะเจาะจงและเป็นไปได้จริง ผู้นำองค์กรต้องส่งเสริมและให้รางวัลแก่ผู้ใช้ได้บังคับบัญชาที่มีการมุ่งมั่นผูกพันต่องานหรือสามารถทำงานให้บรรลุตามเป้าหมาย โดยการขึ้นเงินเดือน ยกย่อง ประกาศเกียรติคุณหรือให้โบนัสพิเศษ

ข. การควบคุม สามารถเสริมสร้างได้โดยทำให้ผู้ใช้ได้บังคับบัญชาตระหนักว่าสิ่งที่ตนเองเลือกกระทำเป็นประโยชน์ ทำให้ยอมรับและสามารถบอกแนวทางในการเลือกกระทำสิ่งต่าง ๆ ของตนเองได้ ช่วยให้ประเมินความรับผิดชอบของตนเองในสถานการณ์และความตึงเครียดต่าง ๆ มีการตั้งเป้าหมายหรือเกณฑ์การประเมินผลสำเร็จที่ชัดเจน

ค. การทำลาย สามารถเสริมสร้างได้โดยผู้นำต้องรวบรวมข้อมูลจุดเด่นของผู้ใช้บังคับบัญชาทุกคนเกี่ยวกับการปฏิบัติงานและกิจกรรมที่ต้องการทำ ถ้าเลือกคนให้เหมาะกับงานได้ก็ง่ายที่จะทำให้เกิดการมุ่งมั่นผูกพันต่องาน มองเห็นงานน่าท้าทายมากกว่าความ ผู้นำจะต้องรู้จุดเด่นของแต่ละคนเพื่อจะได้สั่งงานได้สมควรย์ ระหว่างงานท้าทายและงานปกติให้เหมาะสมกับความสามารถของแต่ละคน

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความเข้มแข็งของตน

ความเข้มแข็งของตนของบุคคลเป็นลักษณะบุคลิกภาพที่มีการพัฒนามาตั้งแต่ระยะแรกของชีวิต จากการมีปฏิสัมพันธ์และบรรยากาศการเลี้ยงดูของพ่อแม่ และพัฒนาอย่างต่อเนื่องเสมอมาตามวิถีการดำเนินชีวิตของแต่ละบุคคล จากการทบทวนวรรณกรรมสามารถรวบรวมปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความเข้มแข็งของตนของบุคคลได้ดังนี้ คือ

เพศ จากผลการศึกษาที่มีความขัดแย้งไม่สามารถสรุปได้ว่าเพศมีความสัมพันธ์กับระดับความเข้มแข็งของตนอย่างไร จากการศึกษาของ ฮานนาห์ และ มอริริชเชย์ (Hannah & Morrissey, 1987) พบว่า เมื่อผ่านช่วงวัยรุ่นมาแล้วเพศชายที่มีระดับการศึกษาในระดับสูง จะมีความเข้มแข็งของตนสูงกว่าเพศหญิง ทั้งนี้เนื่องจาก เพศชายมีความเชื่อมั่นในตนเองว่าสามารถควบคุมสถานการณ์ได้ มีการปรับแก้ความเครียดด้วยความเชื่อมั่นว่าจะประสบความสำเร็จ ซึ่งเป็นลักษณะของบุคคลที่มีความเข้มแข็งของตน (Pearlin & Schooler cited in Jennings & Stagger, 1994) พบว่า บางงานวิจัยเพศหญิงมีระดับคะแนนความเข้มแข็งของตนสูงกว่าเพศชาย (Gerson, M.S., 1998) และ

บางงานวิจัยก็ไม่พบความสัมพันธ์ดังกล่าว เช่นการศึกษาของนิโคลัส (Nicholas, 1992) ที่พบว่า ความเข้มแข็งของคนของผู้สูงอายุในเพศชายและเพศหญิงไม่แตกต่างกัน

การสนับสนุนทางสังคม แมคคิและ โคบาสา (Maddi & Kobasa, 1991) กล่าวว่าไว้ว่า บุคคลจะมีพัฒนาการลักษณะความเข้มแข็งของคนมาตั้งแต่ระยะแรกของชีวิต จากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่าง พ่อ แม่ และลูก ในบรรยากาศการเลี้ยงดูแบบรักและสนับสนุนให้เด็กได้รับการตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐาน จัดเป็นแหล่งสนับสนุนทางสังคมแหล่งแรกที่จะก่อให้เกิดลักษณะความเข้มแข็งของคน ซึ่งต่อมา ไบเยอร์ (Byers, 1992) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเข้มแข็งของคนและการสนับสนุนทางสังคมในผู้คิดเชื้อเอช ไอวีและผู้ป่วยเอดส์ พบว่า ความเข้มแข็งของคนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรับรู้การสนับสนุนทางสังคม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้เพราะ การรับรู้การสนับสนุนทางสังคม ช่วยให้บุคคลได้เกิดความเข้มแข็งของคนมากขึ้น ส่วน แลมเบิร์ต, แลมเบิร์ต, คลิบเบิ้ล และ นิวชอว์ (Lambert, Lambert, Klipple & Newshaw, 1990) ได้ศึกษาความเข้มแข็งของคน การสนับสนุนทางสังคม ความรุนแรงของโรค กับความผาสุกทางด้านจิตใจของผู้ป่วยสตรี โรคไขข้ออักเสบ พบว่าความเข้มแข็งของคนและการสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญ นั่นคือ ความเข้มแข็งของคนของบุคคลจะเพิ่มขึ้นเมื่อบุคคลนั้นได้รับการสนับสนุนทางสังคม มีความพึงพอใจ เห็นคุณค่าของการสนับสนุนทางสังคมนั้น และยังอธิบายเพิ่มเติมว่าการให้การสนับสนุนทางสังคมจนทำให้บุคคลเกิดความพึงพอใจจะสามารถช่วยสร้างให้บุคคลเกิดความเข้มแข็งของคน สำหรับในนักศึกษาพยาบาลจากการศึกษาของ พากานา (Pagana, 1990) ซึ่งศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการประเมินค่าทางปัญญา โดยศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเข้มแข็งของคน การสนับสนุนทางสังคม กับการประเมินค่าทางปัญญาในการฝึกปฏิบัติงานครั้งแรก ในกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาพยาบาล 246 คน พบว่า การสนับสนุนทางสังคมและความเข้มแข็งของคนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการประเมินค่าทางปัญญาว่าการฝึกปฏิบัติงานครั้งแรกเป็นลักษณะท้าทาย แม้ว่าพากานาจะไม่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนทางสังคมและความเข้มแข็งของคน แต่พากานาได้กล่าวถึงแหล่งสนับสนุนทางสังคมที่สำคัญในการฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษาพยาบาลซึ่งได้แก่ อาจารย์ผู้นิเทศ พยาบาลประจำการว่าจะต้องเป็นตัวแทนที่ดีแก่นักศึกษาในด้านลักษณะความเข้มแข็งของคน

ประสบการณ์ของบุคคล ความเข้มแข็งของคน เป็นลักษณะบุคลิกภาพของบุคคลซึ่งพัฒนามาจาก ความสามารถ ความเชื่อ ค่านิยม ตั้งแต่ในระยะต้นของชีวิต และมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องจากประสบการณ์จนหล่อหลอมเป็นแกนของบุคลิกภาพ การพัฒนาจึงเกิดขึ้นได้จากการได้รับประสบการณ์จากการเผชิญต่อเหตุการณ์ หรือสภาพการณ์ที่ทำให้บุคคลต้องมีการปรับตัว เพื่อให้ตนเองดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข การพัฒนาจึงเกิดขึ้นได้จากการเปลี่ยนแปลงในชีวิต และการเจริญ

เค็บโศดามว้ย (Kobasa & Maddi, 1977) ค้งผลการศึกษาของ เฮก, เมลเชอร์ และวิลเลียมส์ (Hegge, Melcher & Williams, 1999) ที่พบว่าความเข้มแข็งอดทนของนักศึกษาพยาบาลสูงกว่าของคนทั่วไปเล็กน้อย ซึ่งผู้วิจัยได้อธิบายไว้ว่าเป็นเพราะนักศึกษาพยาบาลกลุ่มที่ทำการศึกษได้ผ่านประสบการณ์การทำงานในวิชาชีพต่าง ๆ มาก่อนที่จะเข้าสู่ระบบการศึกษพยาบาล ประสบการณ์ในชีวิตของบุคคลจึงน่าจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับลักษณะความเข้มแข็งอดทน

เรื่องมื่อวัดความเข้มแข็งอดทน

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่าเรื่องมื่อวัดความเข้มแข็งอดทนได้รับการพัฒนามาเป็นระยะ ดังนี้

แบบวัดความเข้มแข็งอดทนของโคบาสา (Kobasa's Hardiness Measure)

โคบาสา (Kobasa, 1979) และทีมวิจัยในมหาวิทยาลัยชิคาโก ได้สร้างแบบวัดความเข้มแข็งอดทนขึ้นครั้งแรก เพื่อศึกษาลักษณะบุคลิกภาพของกลุ่มผู้บริหารระดับสูงในบริษัทธุรกิจประเทศสหรัฐอเมริกา จำนวน 161 คน โดยแยกศึกษาในกลุ่มผู้บริหารที่มีความเครียดแต่ไม่เกิดความเจ็บป่วย จำนวน 80 คน และกลุ่มผู้บริหารที่มีความเครียดจนเกิดความเจ็บป่วย จำนวน 81 คน โดยในการวัดลักษณะบุคลิกภาพดังกล่าวใช้แบบวัด 5 ชุดใหญ่ๆ คือ แบบวัดความห่างเหิน (The Alienation Test) ของแมคคิ โคบาสา และ ฮูเวอร์ (Maddi, Kobasa & Hoover, 1979) , แบบประเมินเป้าหมายในชีวิต (The California Life Goals Evaluation Schedules) ของฮาน (Hahn, 1966), มาตรวัดการควบคุมอำนาจภายในตนเองและภายนอกตนเอง (The Internal-External Locus of Control Scale) ของร็อตเตอร์, ซีแมน และ ลิฟเวอร์แรนท์ (Rotter, Seeman & Liverant, 1962) และ แบบวิจัยบุคลิกภาพ (The Personality Research Form) ของแจคสัน (Jackson, 1974) ซึ่งพบว่ากลุ่มผู้บริหารที่ไม่แสดงอาการเครียดจนเกิดความเจ็บป่วยมีลักษณะบุคลิกภาพคล้ายกัน ซึ่งเรียกว่าความเข้มแข็งอดทน ในการทำวิจัยครั้งแรกหลังจากทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติแล้ว โคบาสาได้เลือกแบบวัดย่อยซึ่งมีค่าอำนาจในการจำแนกลักษณะบุคลิกภาพเข้มแข็งอดทน ดังนี้

แบบวัดความห่างเหินจากตนเอง และแบบวัดความห่างเหินจากงาน (The alienation from self and alienation from work scales of the alienation test) จากแบบวัดของแมคคิ โคบาสา และ ฮูเวอร์ ซึ่งสามารถสะท้อนถึงการมุ่งมั่นผูกพันต่อตนเองและงาน

มาตรวัดการควบคุมอำนาจภายนอกคน (External Locus of Control Scale) จากแบบวัดของรีดเตอร์, ซีแมน และลิฟเวอร์แรนที และมาตรวัดความไร้พลังอำนาจภายในคน (Powerlessness Scale) จากแบบวัดของแมคคิ โคบายา และคูเวอร์ ซึ่งจะสะท้อนถึงการควบคุมตนเอง

มาตรวัดความปลอดภัยในแผนการประเมินเป้าหมายชีวิตของบุคคล (The Security Scale of The California Life Goal Evaluation Schedules) ของฮาน ซึ่งจะสะท้อนถึงลักษณะความท้าทายของบุคคล

ซึ่งโคบายากล่าวว่าลักษณะต่างๆที่วัดได้จากแบบวัดข้างต้น เป็นองค์ประกอบของลักษณะบุคลิกภาพเข้มแข็งอดทน จึงนำข้อคำถามมารวมสร้างเป็นแบบวัดความเข้มแข็งอดทนฉบับแรก มีข้อคำถามทั้งหมดจำนวน 71 ข้อ และนำไปใช้ศึกษาลักษณะเข้มแข็งอดทน ในกลุ่มตัวอย่างที่มีขนาดใหญ่ขึ้น และศึกษาในระยะยาวโดยโคบายา, แมคคิ และคาน (Kobasa, Maddi & Kahn, 1982) ใช้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะเข้มแข็งอดทนและภาวะสุขภาพของผู้บริหารระดับกลางและสูง ของบริษัทธุรกิจในประเทศอเมริกัน จำนวน 670 คน โดยใช้ระยะเวลาในการศึกษา 5 ปี พบว่า ความเข้มแข็งอดทนเป็นปัจจัยส่วนบุคคลหลักที่มีอิทธิพลต่อการเกิดความเจ็บป่วยที่เกิดจากสถานการณ์เครียดในชีวิต

จากการวิจัยครั้งนั้น โคบายาและคณะ พบว่าแบบวัดฉบับแรกมีจุดอ่อนหลายประเด็นที่ต้องพัฒนา อาทิเช่น ข้อคำถามเป็นทางลบทั้งหมด ใช้วิธีการประเมินตนเองในการอธิบายความเจ็บป่วยและภาวะสุขภาพ ขาดอำนาจในทำนายในองค์ประกอบด้านการท้าทาย (Quellette, 1993 ; Jennings, B. M. & Staggers, N., 1994) จึงได้พัฒนาแบบวัดความเข้มแข็งอดทนฉบับที่ 2 โดยทำการวิเคราะห์องค์ประกอบ (factor analysis) แล้วปรับข้อคำถามเหลือเพียง 36 ข้อ ใช้วัดความเข้มแข็งอดทนในการทำงาน แต่ยังคงมีข้อจำกัดด้านลักษณะข้อคำถามซึ่งเป็นลักษณะคำถามทางลบ และจำนวนข้อในแต่ละองค์ประกอบไม่เท่ากัน ได้แก่ ด้านการมุ่งมั่นผูกพันมีจำนวน 12 ข้อ การควบคุม 16 ข้อ และการท้าทายมีเพียงจำนวน 8 ข้อ จึงได้พัฒนาแบบวัดความเข้มแข็งอดทนฉบับที่ 3 ซึ่งเรียกว่า แบบสำรวจความเข้มแข็งอดทน (The Personal Views Survey หรือ Hardiness Personality Inventory) (Kobasa, 1982)

แบบสำรวจความเข้มแข็งอดทน (The Personal Views Survey) โคบายาและคณะ ทำงานวิจัยในมหาวิทยาลัยชิคาโก สร้างขึ้นในปี ค.ศ. 1980 เพราะต้องการปรับลดข้อบกพร่องของเครื่องมือเดิม และนำไปใช้วัดความเข้มแข็งอดทนในกลุ่มบุคคลทั่วไปในหลากหลายอาชีพ ซึ่งต่างจากกลุ่มประชากรเดิมที่วัดความเข้มแข็งอดทนในกลุ่มผู้บริหาร มีการปรับในส่วนของการควบคุมและการท้าทาย โดยเพิ่มให้มีข้อคำถามทั้งทางบวกและทางลบ และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เครื่องมือชุดล่าสุดประกอบด้วยข้อคำถาม 50 ข้อ มีจำนวนข้อคำถามในองค์ประกอบทั้ง 3 องค์ประกอบใกล้เคียง

เดียวกัน คือ ข้อคำถามด้านการมุงมั่นผูกพัน 16 ข้อ การควบคุม 17 ข้อ และการท้าทาย 17 ข้อ แบบวัดนี้ โคบายาได้แสดงความคิดเห็นว่า เป็นแบบวัดที่ใช้ประเมินความเข้มแข็งอดทนได้ใกล้เคียงที่สุด และเป็นเครื่องมือที่คิดค่าคะแนนได้ง่ายกว่าฉบับอื่นๆ สามารถช่วยทำนายภาวะเครียด บุคลิกภาพ และภาวะสุขภาพของบุคคลได้ (Quellette, 1993)

งานวิจัยที่ใช้แบบสำรวจความเข้มแข็งอดทน ที่พบได้แก่ พาร์ค และ เรนดอลล์ (Parkes & Rendall, 1988) ใช้ในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพเข้มแข็งอดทนในกลุ่มนักศึกษาปริญญาโทที่มีลักษณะปกติ และกลุ่มนักศึกษาที่มีอาการโรคประสาท วิตกกังวล จำนวน 87 คน ได้ค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค เท่ากับ 0.89 และพบมีความสัมพันธ์ทางบวกระหว่างแต่ละองค์ประกอบของความเข้มแข็งอดทน นั่นคือ บุคคลที่มีลักษณะการมุงมั่นผูกพันสูง จะมีการควบคุมและการท้าทายสูงด้วย

ออกุน เซาตรา และ โรบินสัน (Okun, Zautra & Robinson, 1988) ใช้ศึกษาในผู้หญิงที่ป่วยด้วยโรคไขข้ออักเสบ (rheumatoid arthritis) จำนวน 33 คน พบว่าเครื่องมือนี้มีความเชื่อมั่นภายในสูง ทั้งโดยรวมและแต่ละองค์ประกอบ โดยได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.84 นอกจากนี้ยังพบว่าความเข้มแข็งอดทนโดยรวม และแต่ละองค์ประกอบมีความสัมพันธ์กัน

พากานา (Pagana, 1990) ใช้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเข้มแข็งอดทน การสนับสนุนทางสังคม และการประเมินค่าทางปัญญาในการขึ้นฝึกปฏิบัติงานครั้งแรกของนักศึกษาพยาบาล จำนวน 246 คน พบว่าความเข้มแข็งอดทนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการประเมินความเครียดในการขึ้นฝึกปฏิบัติงานในลักษณะท้าทาย และมีความสัมพันธ์ทางลบกับการประเมินความเครียดในลักษณะคุกคาม ในการศึกษาของพากานาได้กล่าวถึงความเชื่อมั่นของเครื่องมือซึ่งได้จากการติดต่อบุคคลกับแมดดี (Maddi, 1986 อ้างใน Pagana, 1990) ว่าแบบสำรวจความเข้มแข็งอดทนมีค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์อัลฟา เท่ากับ 0.90 และมีค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงแบบทดสอบซ้ำ เมื่อวัดซ้ำใน 2 สัปดาห์ เท่ากับ 0.60

การศึกษาของแลนจิม (Langemo, 1990) นำแบบสำรวจความเข้มแข็งอดทนมาใช้โดยเรียกว่า Hardiness of Personality Inventory ใช้ศึกษาปัจจัยทำนายความเครียดในการทำงานของอาจารย์พยาบาล เพศหญิง จำนวน 287 คน จาก 18 สถาบันการศึกษาพยาบาลในประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่าปัจจัยส่วนบุคคลที่สามารถทำนายความเครียดจากการทำงานได้แก่ ความเข้มแข็งอดทน, อายุ, การศึกษา, จำนวนปีที่ทำงานด้านการศึกษาพยาบาล และการออกกำลังกาย ในการศึกษาครั้งนี้ได้กล่าวถึงความเชื่อมั่นของแบบสำรวจความเข้มแข็งอดทนซึ่งได้จากการติดต่อบุคคลกับคาน (Kahn, 1986 อ้างใน Langemo, 1990) ว่ามีค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์อัลฟา เท่ากับ 0.90 เช่นเดียวกับที่อ้างในการศึกษาของพากานา

ต่อมาแลมเบิร์ต และ แลมเบิร์ต (Lambert, C. & Lambert, V. A., 1993) นำแบบวัดนี้ไปใช้ในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเครียดตามบทบาท ความเข้มแข็งอดทน และปัจจัยทำนายความเครียดตามบทบาทของอาจารย์พยาบาลซึ่งสังกัดสภาพยาบาลแห่งชาติอเมริกัน จำนวน 871 คน พบว่าความเข้มแข็งอดทนมีความสัมพันธ์ทางลบกับความเครียดตามบทบาท และได้ทดสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ ได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟ่าของครอนบาค เท่ากับ 0.85

เฮก, เมลเซอร์ และ วิลเลียมส์ (Hegge, Melcher & Williams, 1999) นำแบบสำรวจความเข้มแข็งอดทนมาใช้ในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเข้มแข็งอดทนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาที่เข้าศึกษาในหลักสูตรพยาบาล จำนวน 222 คน พบว่าความเข้มแข็งอดทนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และได้ทดสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมืออีกครั้ง ได้ค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์อัลฟ่าของครอนบาค เท่ากับ 0.77

เครื่องมือนี้ได้ถูกนำมาแปลเป็นภาษาไทย โดย ผกาพันธุ์ วุฒิลักษณ์ และ อุบล นีวัชชัย (ผกาพันธุ์ วุฒิลักษณ์, 2541) เพื่อนำไปศึกษาในกลุ่มอาจารย์มหาวิทยาลัย ผ่านการตรวจสอบความตรงด้านเนื้อหาการแปล โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 4 คน ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านสุขภาพจิตและการพยาบาลจิตเวช 2 คน โดย 1 ใน 2 คนเป็นทำงานวิจัยเกี่ยวกับความเข้มแข็งอดทน จิตแพทย์ 1 คน และ นักจิตวิทยา 1 คน และทำ back translation โดยผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความชำนาญทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ 1 คน หลังจากนั้นได้นำเครื่องมือไปทดสอบกับอาจารย์มหาวิทยาลัย จำนวน 30 คน ได้ค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์อัลฟ่าของครอนบาค เท่ากับ 0.89 และนำไปสำรวจความเข้มแข็งอดทนของอาจารย์มหาวิทยาลัย จำนวน 251 คน จากนั้นคณะผู้แปลต้นฉบับได้ทบทวนสำนวนภาษาอีกครั้ง และนำไปใช้วัดความเข้มแข็งอดทนในนักศึกษาพยาบาลในสถาบันอุดมศึกษาภาครัฐ จำนวน 30 คน ได้ค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์อัลฟ่าของ ครอนบาค เท่ากับ 0.78 (อุบล นีวัชชัย และ ผกาพันธุ์ วุฒิลักษณ์, ดิฉันต่อเป็นการส่วนตัว, ธันวาคม, 2542) งานวิจัยครั้งนี้ได้เลือกแบบสำรวจความเข้มแข็งอดทน ฉบับภาษาไทย ซึ่งผ่านการทบทวนสำนวนภาษาและได้ทดลองใช้กับนักศึกษาพยาบาลแล้ว

ความเข้มแข็งอดทนของนักศึกษาพยาบาล

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องพบว่าการศึกษาระดับความเข้มแข็งอดทนในนักศึกษาพยาบาล ได้แก่ การศึกษาของ พากานา (Pagana, 1990) ซึ่งศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการประเมินค่าทางปัญญา โดยศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ความเข้มแข็งอดทน การสนับสนุนทางสังคม กับการประเมินค่าความเครียดในการขึ้นฝึกปฏิบัติงานครั้งแรก ในกลุ่มตัว

อย่างนักศึกษาพยาบาล จาก 7 สถาบันการศึกษา ในมลรัฐเพนซิลวาเนีย ประเทศสหรัฐอเมริกา โดยจำนวนนี้มาจากวิทยาลัยภาคเอกชน 5 แห่ง และมหาวิทยาลัยภาครัฐอีก 2 แห่ง โดยเป็นนักศึกษาที่ขึ้นฝึกประสบการณ์ในคลินิกเป็นครั้งแรก อายุ ระหว่าง 18-49 ปี รวมจำนวนทั้งหมด 246 คน พบว่านักศึกษาพยาบาลมีระดับคะแนนความเข้มแข็งอดทนอยู่ในช่วง 44.3-91.5 โดยมีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 73.22 คะแนน และ ความเข้มแข็งอดทนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการประเมินว่าสถานการณ์ความเครียดในการขึ้นฝึกปฏิบัติงานเป็นลักษณะท้าทาย และ การศึกษาของ เฮก, เมลเซอร์ และ วิลเลียมส์ (Hegge, Melcher & Williams, 1999) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเข้มแข็งอดทนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาที่เข้าเรียนในหลักสูตรพยาบาล ในมลรัฐแถบตะวันตกกลาง ประเทศสหรัฐอเมริกา จำนวน 222 คน กลุ่มตัวอย่างได้จากการสุ่มใจของนักศึกษาที่เรียนด้านการพยาบาล อายุระหว่าง 18-56 ปี โดยจำนวนนี้เป็นนักศึกษาในหลักสูตรต่อเนื่อง จำนวน 66 คน และนักศึกษาหลักสูตรปกติ จำนวน 156 คน โดยใช้เครื่องมือคือ แบบสำรวจความเข้มแข็งอดทน ที่สร้างโดย โคบายาซา, แมคคิ และคาน (Kobasa, Maddi & Kahn, 1982) พบว่าความเข้มแข็งอดทนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน นักศึกษาพยาบาลมีระดับความเข้มแข็งอดทนเฉลี่ย (74.48) สูงกว่าเกณฑ์ปกติของระดับความเข้มแข็งอดทนเฉลี่ยของคนทั่วไป (74.02) เล็กน้อย ซึ่งเฮกและคณะอภิปรายไว้ว่า อาจเป็นเพราะนักศึกษากลุ่มที่ทำการศึกษาได้ผ่านประสบการณ์ในการดำรงชีพอย่างเข้มแข็งขึ้นก่อนที่จะเข้าสู่ระบบการศึกษานพยาบาล

สำหรับนักศึกษาพยาบาลไทยซึ่งส่วนใหญ่เป็นกลุ่มของนักเรียนที่จบมัธยมปลาย ลักษณะทั่วไปย่อมแตกต่างกับนักศึกษาพยาบาลอเมริกัน และยังไม่พบการศึกษาเกี่ยวกับความเข้มแข็งอดทนโดยตรง มีเพียงการศึกษานุคลิกภาพทั่วไป อาทิเช่น การศึกษาวิเคราะห์บุคลิกภาพของนักศึกษาไทยระดับมหาวิทยาลัย จำนวน 5,689 คน โดยใช้แบบทดสอบบุคลิกภาพ Edwards Personal Preference Schedule (EPPS) ซึ่งความอดทนเป็นบุคลิกภาพด้านหนึ่งของการศึกษาในแบบทดสอบดังกล่าว ซึ่งผลการศึกษาพบว่านักศึกษาไทยทุกสาขาโดยรวมมีความอดทนในระดับสูง แต่ไม่พบความแตกต่างของนักศึกษาสาขาพยาบาลและนักศึกษาสาขาอื่นๆ (บุญส่ง นิลแก้ว และวิไลวรรณ ยามาตี, 2522) ต่อมามีการศึกษานุคลิกภาพของนักศึกษาพยาบาล โดยใช้แบบสำรวจบุคลิกภาพ The California Psychological Inventory (CPI) เพื่อศึกษานุคลิกภาพทั่วไป 18 ด้าน ของนักศึกษาพยาบาลภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทุกชั้นปี ในปีการศึกษา 2530 จาก 3 สถาบันของภาครัฐ จำนวน 656 คน โดยบุคลิกภาพด้านที่ใกล้เคียงกับลักษณะความเข้มแข็งอดทนคือ ด้านการควบคุมตนเอง และความอดทน พบว่าต่ำกว่าเกณฑ์ปกติของคนทั่วไป (มณฑิรา เจียวอึ้ง, เจือจันทร์ เรืองศรี และกนกวรรณ พุ่มทองดี, 2531) จึงจะเห็นว่ายังไม่มีข้อสรุปถึงผลการศึกษานุคลิกภาพนักศึกษาพยาบาลซึ่งใกล้เคียงกับความเข้มแข็งอดทน

จากการศึกษาของ จวีวรรณ โทธีศรี และปรารงค์ทิพย์ อุจะรัตน์ (2541) ที่ศึกษาเปรียบเทียบภาพลักษณ์ของพยาบาลและวิชาชีพการพยาบาลตามการรับรู้ของนักศึกษาพยาบาลและพยาบาลวิชาชีพในนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล จำนวน 599 คน และ พยาบาลวิชาชีพจากทั่วประเทศที่มาศึกษาต่อ อบรม และ ประชุมวิชาการที่คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล จำนวน 299 คน พบว่า ภาพลักษณ์ของพยาบาลตามการรับรู้ของนักศึกษาพยาบาลและพยาบาลวิชาชีพอยู่ในระดับดีมากคือ พยาบาลทำงานด้วยความเสียสละ อดทน สอดคล้องกับผลการสัมมนาพยาบาลศาสตรศึกษาแห่งชาติ ครั้งที่ 2 (2536) ที่กำหนดคุณลักษณะเชิงจริยธรรมของพยาบาลว่า พยาบาลจะต้องมีความรับผิดชอบ รักษาระเบียบวินัย เสียสละ และอุทิศตน ซึ่งเมื่อพิจารณาถึงคุณลักษณะของพยาบาลที่พึงประสงค์ของการศึกษาข้างต้น พบว่ามีความใกล้เคียงสอดคล้องกับองค์ประกอบของความเข้มแข็งอดทนทั้งในด้านการมุ่งมั่นผูกพัน และการควบคุม

การศึกษาในครั้งนี้จะทำให้ทราบลักษณะบุคลิกภาพความเข้มแข็งอดทนของนักศึกษาพยาบาลในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนว่าเป็นอย่างไร ช่วยให้เห็นบุคลิกภาพเฉพาะด้านที่พึงประสงค์ในนักศึกษาพยาบาลที่ชัดเจนขึ้น อันจะนำไปสู่การสร้างเกณฑ์ปกติความเข้มแข็งอดทนของนักศึกษาพยาบาลไทยต่อไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้ใช้แนวคิดความเข้มแข็งอดทนของโคบายา (Kobasa, 1979) ซึ่งอธิบายว่า ความเข้มแข็งอดทนเป็นลักษณะบุคลิกภาพในเชิงความสามารถของบุคคล ซึ่งสะท้อนถึงชุดความเชื่อ 3 ประการ คือ การมุ่งมั่นผูกพัน การควบคุม และ การท้าทาย ลักษณะบุคลิกภาพเข้มแข็งอดทนจัดเป็นแหล่งประ โยชน์ส่วนบุคคลที่เปรียบเสมือนเครื่องยึดหยุ่นกับความรุนแรงของสถานการณ์เครียด ช่วยปรับความเครียดของนักศึกษาพยาบาล เป็นปัจจัยส่วนบุคคลที่สำคัญซึ่งทำให้ความเครียดของนักศึกษาพยาบาลแตกต่างกัน แม้จะอยู่ในสภาพการเรียนการสอนทางการพยาบาลซึ่งเป็นสถานการณ์เครียดในระดับสูงพอๆกัน